

SIGNAALWOORDEN

1. Opsomming

Voorbeelden: ten eerste..., ten tweede..., vervolgens..., nadien..., ook..., een volgend aspect, een voorlaatste punt..., om te eindigen..., tot slot..., zowel...als...

Visueel: 1^e, 2^e, ... of a, b, ... en streepjes of sterretjes.

Bedenk nog: gaat het louter om een opsomming of is de volgorde van belang?

2. Illustraties

Voorbeelden: bijvoorbeeld..., met name..., zoals..., ter illustratie..., met andere woorden..., zo...

Probeer ook zelf andere voorbeelden te vinden.

Visueel: inspringen, *schuingedrukt*

3. Nadruk of samenvatting

Voorbeelden: nogmaals..., we beklemtonen dat..., we leggen de nadruk op..., het accent ligt op..., de belangrijkste..., immers..., zoals gezegd..., in het kort....

Visueel: in HOOFDLETTERS, *cursief*, **vet**, onderlijnd, !, ...

4. Relaties tussen kernwoorden

Dit is de omvangrijkste en belangrijkste groep signaalwoorden. Ze helpen je om denkstappen in een tekst op te sporen of subtitel te geven aan een alinea. Voorbeelden van denkstappen en de signaalwoorden die ernaar kunnen verwijzen:

- toegeving: ondanks..., hoewel..., ofschoon..., terwijl..., toch..., niettegenstaande ...
- toelichting: namelijk..., met andere woorden...
- reden, oorzaak: omdat..., als...dan, wegens..., op grond van..., daarom..., aangezien..., ten gevolge van..., omwille van..., immers...
- doel, gevolg: om te..., opdat..., als...dan..., dus..., waardoor...
- middel: door..., via..., aan de hand van...
- tegenstelling: maar..., echter..., of
- definitie: het werkwoord *zijn*
- negatieve definitie: geen..., niet...
- beperking: maar..., doch..., toch..., behalve..., evenwel..., voor zover..., hoogstens..., minstens..., maximaal..., uiterlijk op..., tenzij..., mits....
- voorwaarde: als..., zodra..., wanneer..., indien..., mits...
- vergelijking: als..., zoals..., zo..., hoe... hoe..., des te..., dan..., enerzijds..., anderzijds...
- samenvatting: om te besluiten..., samenvattend stellen we dat..., resumerend...

Je merkte het allicht zelf reeds: dezelfde wegwijzer kan verschillende functies hebben. Grondig analyseren is de boodschap.

5. Verwijzing

Deze signaalwoorden verwijzen naar termen of gedachten die elders in de tekst aan bod kwamen of zullen komen:

- de aanwijzende voornaamwoorden: dat..., deze...
- zie boven, hierna..., zie blz. ..., zoals eerder gesteld

Deze signaalwoorden laten je beseffen dat de ontwikkeling van een denkstap of een kernwoord nog niet af is op het moment dat je er voor het eerst mee kennismaakte.